

VÅR HANDLÄGGARE

Kerstin Brinnen

Telefon: 070-534 88 49

E-post: kerstin.brinnen@lkab.com

Klimat- och
näringslivsdepartementet

Synpunkter på förslag till förordning om kärnämneskontroll

Efter medgivet anstånd till den 9 april inkommer LKAB med följande svar på Klimat- och näringslivsdepartementets remiss om förslag på förordning om kärnämneskontroll (KN2024/00343).

Sammanfattande inledning

LKAB konstaterar att förslaget till ny förordning om kärnämneskontroll uttryckligen breddas till att inkludera varje plats där malm utvinns, lagras eller används. Detta kommenteras inte särskilt i Rådets förslag till godkännande av den nya förordningen, vilket LKAB menar är anmärkningsvärt eftersom det till synes kan få påtagliga konsekvenser för gruvverksamheter inom EU. LKAB framhåller att den föreslagna förordningen innebär att undantagen från internationell kärnämneskontroll kan behöva utvidgas för verksamheter som hanterar naturligt förekommande radioaktiva material.

Tillämpningsområdet för gruvor

Gruvor kan, liksom av nuvarande förordning, omfattas av den föreslagna förordningens tillämpningsområde genom definitionen av kärnämne som bland annat utgörs av malm. Definitionen av malm finns i sin tur i Atomenergifördraget, som anger att malmer [är]: varje slag av malm som – i sådana genomsnittliga koncentrationer som rådet ska fastställa genom beslut med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen – innehåller ämnen, från vilka de ovan definierade råmaterialen kan utvinnas genom lämpliga kemiska och fysikaliska processer (jfr. art. 197 p. 4).

Gränsen för det generella undantaget för vissa malmer syftar, såvitt LKAB förstår, på att malm innehållande uranhalt med en genomsnittskoncentration understigande 1 000 ppm, och malmer innehållande torium med halt understigande 30 000 ppm, omfattas av ett generellt undantag från internationell kärnämneskontroll för malmer enligt ett beslut av EU-

kommissionen (jfr. Strålsäkerhetsmyndighetens vägledning till 3 § i SSMFS 2018:4 om naturlig förekommande radioaktiva material och byggnadsmaterial).

Gruvverksamhet föreslås dessutom att ingå i definitionen av anläggning, eftersom förslaget uttryckligen inkluderar varje plats där malm utvinns, lagras eller används.

Som LKAB uppfattar de föreslagna definitionerna av avfall och konditionerat avfall skulle även dessa kunna omfatta material som kan ingå i gruvverksamhet.

I förordningens särskilda bestämmelser (art. 27 och 28) anges särskilt vad som gäller för malmproducenter, bland annat:

- Att minst 120 dagar före det att malmutvinningen startas redovisa en grundläggande teknisk beskrivning av malmen för kommissionen; och
- Att föra bok över malmutvinningen, där det särskilt ska framgå mängderna av den utvunna malmen och den genomsnittliga halten av uran och torium samt om lagret av malm vid gruvan; och
- Att årligen underrätta kommissionen om mängden material som avsänts från varje gruva under föregående kalenderår samt om malmexport till tredjeländer.

LKAB har inga invändningar i sak mot de åligganden som kan bli aktuella, men anser att oklarheten ifråga om vilka verksamheter som kan bli berörda behöver åtgärdas.

Risk för påtagliga konsekvenser

LKAB vill med detta remissvar uppmärksamma iblandade tjänstemän och beslutsfattare i Sverige på att viss gruvverksamhet, vilket enligt förslaget tycks kunna komma att träffas av ett utvidgat tillämpningsområde, i så fall kan komma att omfattas av krav på tillståndsprövning enligt kärntekniklagen. Det generella undantaget gäller för vissa malmer, men det är ändå inte givet vilka verksamheter som faller utanför. Bortsett från frågetecknen kring i vilken utsträckning som svenska gruvor skulle kunna komma att betraktas som kärnteknisk verksamhet till följd av att utvinning av malm sker och den naturligt förekommande koncentrationen av uran eller torium överskrider gränsvärdet för det generella undantaget, måste det uppmärksammas att det i nuläget inte möjligt att ge tillstånd enligt miljöbalken till en gruva som faller inom kärntekniklagens tillämpningsområde, se 9 kap. 6 i §. Effekterna av den föreslagna förordningen kan således bli mycket stora för gruvverksamheter i Sverige, och dessa effekter är varken uppmärksammade eller konsekvensbedömda.

LKAB kan i det här läget inte uttala sig om i vilken utsträckning som tillämpningsområdet kommer att gälla svenska gruvor, men rent allmänt gäller att uran är tämligen vanligt i den svenska berggrunden, i svenska jordar och svenska vatten. Halterna varierar lokalt men det uppskattas att ca 27% av Europas urantillgångar finns i Sverige, utifrån vad som är känt idag (SGU: Uran (sgu.se)). Kommentarererna i detta remissvar ska därför ses om generella och utan bäring på något specifikt fall. Det ska också nämnas att det i dagsläget inte finns någon gruva i Sverige som utvinner uran eller torium (eftersom detta är förbjudet). Däremot är det många gånger oundvikligt att man i samband med utvinning av malm i Sverige också kan få med framförallt uran eftersom det är så pass vanligt förekommande i vår svenska geologi.

Avfall och konditionerat avfall

LKAB kan inte bedöma i vilken utsträckning som de föreslagna definitionerna av avfall och konditionerat avfall skulle kunna aktualiseras för gruvverksamheter. Rent allmänt gör LKAB bedömningen att avfall från utvinning och anrikning som innehåller kärnämne (t.ex. naturligt förekommande uran) skulle kunna omfattas av den föreslagna förordningen. På samma sätt skulle avfall från verksamheten som nyttiggörs som råvara i exempelvis betong eller cement kunna falla inom tillämpningsområdet om det innehåller kärnämne. Såvitt kan utläsas av Strålsäkerhetsmyndighetens vägledning till SSMFS 2018:4 gäller internationell kärnämneskontroll för allt kärnämne med undantag för slutprodukter som används för icke-nukleära ändamål och som innehåller kärnämnen som inte är återvinningsbara, och för avfall gäller undantag om det innehåller mycket låga koncentrationer av kärnämne och som anses praktiskt taget omöjligt att återvinna. För att undvika eventuella tveksamheter och tillämpningsproblem till följd av den föreslagna förordningen skulle de generella undantagen behöva förtydligas och eventuellt breddas så att utvinningsavfall kan omhändertas på ett miljö- och resursmässigt väl avvägt sätt utan att för den sakens skull behöva ingå i kärnämneskontroll.

I detta sammanhang kan också nämnas att avfall som uppkommer i samband med teknik för att rena bort uran från vatten, kommer att innehålla uran. Mängderna och koncentrationerna varierar från fall till fall, men även i dessa situationer förefaller det kunna uppstå fall där avfallet innehåller så stor mängd/koncentration av uran att de inte omfattas av det generella undantaget. Givet de stora rättsliga och praktiska konsekvenserna som detta kan få för en verksamhetsutövare, ytterst att vattenrening kanske kan leda till att verksamheten betraktas som kärnteknisk verksamhet, anser LKAB att konsekvenserna av den föreslagna förordningen behöver analyseras betydligt mer ingående än vad som tycks ha gjorts.

Behov av konsekvensbedömning

En genomgående synpunkt är dels att det är svårt för enskilda branscher och/eller verksamheter att bedöma om och hur de kommer att omfattas av tillämpningsområdet av den föreslagna förordningen. Ännu svårare är det att fullt ut förstå konsekvenserna av om verksamheten skulle träffas av bestämmelserna. Detta är allvarliga brister som behöver påtalas av Sverige.

För svenskt vidkommande gäller det att tidigt identifiera och uppmärksamma vilka konsekvenser förslaget kan få för såväl befintliga som nya gruvor i en svensk kontext. Det handlar dels om förbudet mot att ge tillstånd enligt miljöbalken för brytning, provbrytning, bearbetning eller fysikalisk eller kemisk anrikning av uranhaltigt material om gruvdriften eller gruvanläggningen utgör en kärnteknisk anläggning som kräver tillstånd enligt kärntekniklagen, dels om vilka konsekvenser det kan komma att få för hantering och/eller nyttiggörande av utvinningsavfall.

Slutord

LKAB utesluter inte att behovet av undantag från kärnämneskontroll för verksamheter med naturligt förekommande radioaktiva material kan behöva utvidgas för att möta den föreslagna förordningens vidgade tillämpningsområde. Detta skulle behöva analyseras innan de föreslagna ändringarna träder i kraft och föreslås tillsammans med förslaget till ny förordning.

Med vänlig hälsning
Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ)

DocuSigned by:

624FC70872A2425...

Niddi Ögren
Stabschef Miljö och säkerhet Affärsområde Järnmalm